

densen att bedöma de olika versionerna av yoga utifrån grad av autenticitet.

From Tapas to Modern Yoga är följaktligen ett givet studium för yogaintresserade då det ger en inblick i en värld där traditionell yoga är vardag. Snarare än att utgå från myter och förväntningar om vad yoga ”borde vara” blåser verket liv i praktiken, överbryggar ett tidigare kunskapsglapp samt lyfter fram tidigare ohörda röster om yoga.

Pehr Eriksson Leksell

Fil. MA i religionsvetenskap

Lunds universitet

DOI: 10.51619/stk.v10i2.29304

Larry D. Harwood. *Mad About Belief: Religion in the Life and Thought of Bertrand Russell*. Eugene, Oregon: Pickwick Publications, 2024. 334 s.

Dr. Larry D. Harwood är lekman i den anglikanska kyrkan i Nordamerika i Wisconsin. Han är professor emeritus i filosofi och historia vid det katolska Viterbo University och författare till *Medieval Civilization: Formation, Fruition, Finality and Fall* (2016), och två novellsamlingar, *Sacred in a Secular Age* (2020) och *Struggle in a Secular Age* (2013). Jag träffade honom vid Russellarkiven i början på 80-talet, och han gav då intryck av att vara en from kristen. Detta framkommer också i slutet på förordet till hans senaste bok, *Mad About Belief: Religion in the Life and Thought of Bertrand Russell* (2024), som slutar med *Soli Deo Gloria*.

Mad About Belief vänder sig i första hand till läsare som fascinerats av denne store filosof. Harwood försöker belysa Russells ofta kritiska ton avseende religion, samtidigt som han tar hänsyn Russells positiva uttalanden om religion (s. xiv).

Den brittiske filosofen Bertrand Russell (1872–1970) hör tillsammans med Sigmund Freud (1856–1939), Friedrich Nietzsche (1844–1900), Karl Marx (1818–1883) och Ludwig Feuerbach (1804–1872) till de mest inflytelserika religionskritikerna under arton- och nittonhundratalet. Men till skill-

nad från de tyska kritikerna hade Russell en positiv inställning till vad han kallade en ”personlig religion”. I ”Reply to Criticism” (publicerad i *The Philosophy of Bertrand Russell* vol. II, 1944) skriver han att vad som komplicerar hans attityd till religion är att han, fastän han anser att någon form av personlig religion i högsta grad är önskvärd, inte kan acceptera teologin förknippad med någon känd religion. Tvärt om är han benägen att tro att de flesta religioner har orsakat mer skada än nytta.

Russells ambivalenta och komplicerade förhållande till den judisk-kristna guden och kristendomen framkommer i den finurligt valda titeln på Harwoods bok, som antyder Russells problem, hans religiösa komplex. Den moderna vetenskapen ger enligt Russell en deprimerande bild av människans situation där döden är det enda vi med säkerhet vet väntar oss. Något liv efter döden trodde inte Russell på. Vetenskapen har inget att säga om vad som är livets mening, vad som är gott och ont eller rätt och fel. Russell sökte en gud vars existens han innerst inne tvivlade på. Harwood lyfter fram flera uttalanden av Russell där detta smärtsamma förhållande framkommer. Ett sådant ställe finner han i Russells självbiografi, där det står skrivet att: ”Havet, stjärnorna, den nattliga vinden på avlägsna platser betyder mer för mig än de som jag älskar mest och jag är medveten om att kärleken för mig i grunden är ett försök att fly det meningslösa sökandet efter Gud” (s. 33f).

Russells kritiska syn på religion framkommer tydligt i hans föreläsning ”Why I’m Not a Christian” som han höll den 6 mars 1927 och som 30 år senare blev titeln på en samling religionskritiska publikationer (*Why I am Not a Christian and Other Essays on Religion and Related Subjects*, 1957). Enligt Harwood gör detta verk inte rättvisa åt Russells positiva uttalanden om vad han kallade sin ”personliga religion”. Harwood visar på ett övertygande sätt att Russells positiva syn på en ”personlig religion” fanns där hela tiden. Enligt Harwood kännetecknas Russells in-

ställning till religion av att den är komplex och problematisk, vilket avspeglas i bokens titel, *Mad About Belief* – särskilt hans inställning till ”religiösa övertygelser”. Ett genomgående krav på alla föreställningar är enligt Russell att de vilar på vetenskaplig kunskap och att de kan underbyggas rationellt.

Harwood har skrivit en mycket läsvärd bok om Russells komplicerade förhållande till religion och flitigt använt den omfattande brevsamlingen som finns vid Russellarkiven för att ge stöd åt sin tolkning. Boken visar med all önskvärd tydlighet att de religionskritiska publikationer som ingår i *Why I am Not A Christian* från 1957, och som påverkat många, inte ger full rättvisa åt Russells ambivalenta och problematiska förhållande till religion i allmänhet och hans personliga religion i synnerhet.

Stefan Andersson
Fil. Dr. i religionsfilosofi
Dalby

DOI: 10.51619/stk.v10i2.29305